

נהגות יצאה

בסייעתא דשמיא | תזריע מצורע תשפ"ג | גליון מס' 190

פרפראות

אשה כי תזריע וילדה זכר, ואם נקבה תלד, (י"ב ב' - ה').

עיינן זוהר הקדוש בריש הפרשה, שהקשה אמאי מיד כשנתעברה האשה כתיב וילדה זכר, ולא כמו בנקיבה דכתיב אחר כך הלידה (ואם נקבה תלד), וזה לשונו (בתרגום הענין),

<<<

בענין נגעי בגדים

והבגד כי יהיה בו נגע צרעת.

הדין בבגד שיש בו נגע צרעת הוא, שצריך להראותו לכהן, והכהן יסגירנו לשבעת ימים, ואחר כך כתיב וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד וכו' צרעת ממארת הנגע טמא הוא.

א

צרעת ממארת, פירש רש"י, וזה לשונו, לשון סלון ממאיר (סוג קוץ מכאיב¹), פויי"נטש בלע"ז, ומדרשו תן בו מארה שלא תהנה הימנו, ע"כ.

והנה רש"י פירש כן בפסוק (נ"א), שם הוזכר שהנגע היא צרעת ממארת.

אכן עיינן ברמב"ן שפירש כן פסוק אחר כך (נ"ב), וזה לשונו, **כי צרעת ממארת היא** לשון סלון ממאיר וכו' לשון רש"י וכו' והאמת שהוא לשון מארה (קללה), כלומר שהיא קללת אלקים בבגד ובבית כאשר הזכרת², והמדרש שאמר שהוא אסור בהנאה מיתור הלשון, (ובפשטות שחזר עליו הכתוב, ועי'), וכן הדין בבית המנוגע (שהוא אסור בהנאה), ונלמד **מונתץ את הבית**, וכך מצאתי במסכת ערלה ירושלמי וכו', ע"כ.

והנה מה שכתב הרמב"ן שבמדרש אמר שהוא אסור בהנאה מיתור הלשון, וזה חוץ מפשוטו שזה לשון מארה, משמע שיש דין נוסף בנגעי בגדים שהם אסורים בהנאה, וצריך ביאור מהו הדין הנוסף, וכן במה פליג על רש"י מאיזה פסוק נלמד דין זה, וצריך ביאור.

ובביאור דברי הרמב"ן נראה, על פי מה שכתב במנין העשין שלו (שכחת העשין, בסוף ספר המצוות להרמב"ם), שמפסוק זה נלמד שבגד שנראה בו נגע צרעת אסור להנאות ממנו, עיינן שם, וזה לשונו, מצוה י"ד, שנצטוינו להרחיק מלהנות בבגד שנראה בו נגע צרעת ונטמא, והוא אמרו יתעלה **צרעת ממארת הנגע טמא הוא**. ודרשו בספרא **צרעת ממארת**³ תן בו מארה אל תהנה בו וכו' והנה הנהגה מן הבגד הנזכר עובר בעשה וכו' ע"כ.

ומבואר בדבריו שמלבד הדין שבגד מנוגע אסור בהנאה יש גם מצוה מיוחדת בנגעי בגדים שיש להרחיק עצמו מלהנות בו, ונראה שמצוה זו נלמד מהיתור לשון שבפסוק השני, וכמו שכתב בפירוש התורה, (ועיינן שם שגם כן הביא הראיה מהירושלמי בערלה), ודו"ק.

ולכאורה יש לומר שבזה פליג על רש"י, האם איסור הנאה מבגד המנוגע נלמד מפשטיה דקרא, או שיש לימוד מיוחד לזה, ודו"ק.

אכן מכל מקום זה גופא צריך ביאור במאי פליגי.

ב

והנה עיינן עוד מה שכתב הרמב"ן שם במצוה זו, וזה לשונו, ודבר פשוט הוא,

(1) ועי' יחזקאל (כ"ח).

(2) פי' לפני"ז בפסוק והבגד כי יהיה בו נגע צרעת, שכ' שאין זה מדרך הטבע כלל וכו', עיי"ש.

(3) ולכא' היינו מדכ' (בפסוק נ"ב) **צרעת ממארת היא**, שזה הייתור, וכמבואר.

שזו המצוה אינה נמנית עם משפט הצרעת מצוה אחת, כי אין זה ענין לדין הטומאה והטהרה, אבל הוא דין מיוחד בפני עצמו, כאשר שבתו בדד מחוץ למחנה נמנה מצוה בפני עצמה, וקל וחומר הדבר, ע"כ.

ולכאורה מה שכתב שזה דבר פשוט, שזו המצוה אינה נמנית עם משפט הצרעת וכו', פירוש שאין ליישב דעת הרמב"ם, שמה שלא מנה איסור הנאה מבגד המנוגע כמצוה בפני עצמה, משום שזה חלק מכלל מצוות צרעת, (הכתוב בספר המצוות עשין ק"א), (וכמו שתירץ במגילת אסתר שם, וזה לשונו, נראה לי שמה שלא מנה הרב (הרמב"ם, כמצוה בפני עצמה), הוא לפי שאיסור הנאה בבגד המנוגע הוא חלק מחלקי מצוות דין הבגד שנראה בו צרעת, וכבר ידענו משורש י"א שאין למנות חלקי המצוה, ע"כ), והרמב"ן נזהר מזה, וכתב שאין לומר כן, רק היא מצוה בפני עצמה.

והנה הרמב"ן הביא ראיה שזה מצוה בפני עצמה מנגעי אדם, שמצינו שהמצורע חייב לישב בדד מחוץ למחנה, שהוא מצוה בפני עצמו, ואין זה ענין למצוה של טומאה וטהרה של המצורע, כך גם איסור הנאה מן בגד המנוגע, אין זה שייך לכללי דיני טומאה וטהרה של נגע הצרעת, אלא מצוה היא בפני עצמה, עיינן שם.

אכן עיינן במגילת אסתר שם שהשיב עליו, וזה לשונו, ומה שאמר הרמב"ן שישבת בדד נמנה בפני עצמו, אנכי לא ידעתי מי מנאו לעצמו, אם לא היה הוא ממש, שהרי הרב במצות עשה ק"א בסמ"ק שלו כלל כל דיני טומאת מצורע ביחד, וגם הסמ"ג כללו במצוות הנהגת המצורע כמשפטו, במצות עשה רל"ה, ע"כ.

פירוש שמקשה על הרמב"ן דמה שכתב שבדד ישב הנאמר במצורע שזה מצוה בפני עצמו, שזה אינו, דלא מצינו כזה מאן דאמר שנקט שבדד יישב הוא מצוה בפני עצמו, וממילא אין מאן דאמר שישב הנאה של בגד המנוגע, עיינן שם.

אכן לפי זה, שאין כזה מצוה, צריך ביאור מה שכתב הרמב"ן שמנו ישבת המצורע - בדד מחוץ למחנה, כמצוה בפני עצמה וכו', וקשה שהרי לא מנה הרמב"ם מצוה מיוחדת שהמצורע מצווה להיות בדד מחוץ למחנה, וכטענת המגילת אסתר, וצריך ביאור.

ג

אכן נראה דאכן מצינו שהרמב"ם הזכיר דין זה של ישבת המצורע בדד מחוץ למחנה, וקשה מה שכתב המגילת אסתר.

דהנה עיינן ברמב"ם, הלכות טומאת צרעת (פרק י' הלכה ז'), וזה לשונו, דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו מחוץ לעיר שנאמר **מחוץ למחנה מושבו**, ע"כ, הרי הזכיר ישבת המצורע בדד בפני עצמו.

אכן יש לומר דפליגי הרמב"ן והמגילת אסתר, בהגדרת החיוב של ישבת המצורע בדד וכו', דלפי הרמב"ן יש לומר שפירושו שאין זה חלק מדיני טומאת וטהרת המצורע, רק חלק ממצוה אחרת של הנהגת המצורע, ומה שכתב הרמב"ן שזה מצוה בפני עצמה, פירוש לאפוקי שאינו מדיני טומאת המצורע.

אכן לפי המגילת אסתר יש לומר שישבת המצורע בדד מחוץ למחנה, זה גם כן מדיני טומאת המצורע, ונכלל במצוה זו.

והנה לפי זה צריך לפרש מה שכתב הרמב"ם (בפרק י'), שהמצורע צריך ליישב בדד מחוץ למחנה, דפליגי בזה הרמב"ן והמגילת אסתר, דלפי הרמב"ן זה דין מהנהגת המצורע, מה שאין כן לפי המגילת אסתר זה דין בדיני טומאת המצורע, שמצורע טמא צריך ליישב מחוץ למחנה, והיינו שיש שתי מצוות כלליות במצורע, (המבוארות בספר המצוות להרמב"ם), א, מצוה עשה ק"א, שציונו להיות מצורע טמא וכו', ב, מצוה עשה ק"ב שציונו להיות המצורע ידוע לכל וכו', ולפי הרמב"ן מצות ישיבה מחוץ למחנה הוא חלק ממצוה עשה ק"ב, מה שאין כן לפי המגילת אסתר גם זה הוא חלק ממצוה עשה ק"א, ודו"ק.

והנה מלשון הרמב"ם בפרק י' שם, משמע כדעת הרמב"ן, שחיוב ישיבת מצורע חוץ למחנה, הוא מדיני הנהגת המצורע (מצות עשה ק"ב), ולא מדיני טומאת המצורע (מצות עשה ק"א), דעיין שם בהלכה לפני זה (הלכה ו') שכתב, וזה לשונו, מצות עשה שיהיה המצורע המוחלט מכוסה ראש וכו' ועוטה על שפם כאבל, ופורם בגדיו וכו', ע"כ, ובהמשך זה כתב (הלכה ז'), דין המצורע שיהיה לו מושב לבדו וכו'.

ומשמע מדבריו שזה חלק ממצות הנהגת המצורע, ולא מדיני טומאת מצורע, ודו"ק.

אכן לפי זה קשה קושיית הרמב"ן, מאי שנא נגעי אדם שהנהגתו הוא מצוה בפני עצמו, ואינו כלול בדיני טומאתו, ומאי שנא נגעי בגדים שהנהגתו בהם אינה מצוה בפני עצמה, אלא חלק ממצות דיני הטומאה, וצריך ביאור.

ד

והנראה בזה, בהקדם הבנת גדר נגעים.

דהנה אחד מסימני טומאה הוא 'פשיון' שהנגע מתפשט, והנה בדיני פשיון

(4) ובפרט שהרי ידוע שהרמב"ם לא חילק הפרקים להלכות נפרדות, אלא הכל כת' בחדא מחתא, ודו"ק.

שנאמרו בנגעי בגדים, כתב הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת (פרק י"ב הלכה ד'), וזה לשונו, הפשיון הסמוך בבגדים (פירוש שגדל הנגע ליד האדם, שזה עיקר הנגע ממש), כל שהוא, והרחוק (שגדל הנגע לא במחובר לאדם) או החוזר, כגריס וכו', ע"כ, ובהשגות הראב"ד שם כתב, וזה לשונו, הפשיון הסמוך בבגדים, א"א, אם תעיין בדרש תורת כהנים עם משנת נגעים, תמצא שהאדם והבגדים והבתים שוים לזה הדין, ע"כ.

וביאר הכסף משנה השגתו, מכיון שכתב הרמב"ם 'הפשיון הסמוך בבגדים', משמע שחילוק זה בדין פשיון הסמוך לפשיון הרחוק, אינו אלא בבגדים ולא בנגעי אדם או בתים, על זה השיג הראב"ד וכתב, שדין זה שייך בכל הנגעים, גם בנגעי אדם ובתים.

והנה הכסף משנה שם ציין לפירוש הראב"ד על תורת כהנים (פרשה ב'), שהקשה סתירה בין המשניות בנגעים, דבפרק ד' משמע דפשיון בנגעי אדם הבאה מרחוק אינו מטמא, אך בפרק קמא משמע שפשיון הרחוק בנגעי אדם מטמא, ותיירץ שוודאי מטמא, רק חלוק בשיעור הפשיון, דהקרוב מטמא בכל שהוא, והרחוק בכגריס, וזה לשונו, הוא פרט לשפשתה לבוהק, פירוש דקיימא לן פשיון כל שהוא, והרחוק כגריס, בנגעי בגדים ובתים, ואף על גב דלא אשכחן לה בפירוש, שמעינן לה מכללי דמתניתין דפשיון הרחוק לא מטמא בנגעים דאדם, דתנן בנגעים פרק ד' בהרת כגריס וחוט יוצא ממנה, אם יש בו רוחב שתי שערות, זוקק לשיער לבן ולפשיון, אבל לא למחיה, שמעינן מהא דאי לית ביה רוחב שתי שערות, אינו זוקק לפשיון, דאם פשה חוץ לאותו חוט, לא מטמא משום פסיון, אלמא פסיון הבא מרחוק לא מטמא, ותנן בנגעים פרק קמא, היה בו פסיון והלך לו הפשיון וכו' הרי אלו להקל, שמעינן מהאי טעמא וכו' אבל עור הבשר בעלמא אף על פי שחולק ביניהם טמא, אלמא פשיון הרחוק מטמא, אלא שמע מינה, חדא בפשיון כל שהוא, וחדא בפסיון שהוא כגריס, עכ"ל, ע"כ.

ועיין בכסף משנה שמשמע מדבריו שבעצם גם הרמב"ם מודה לדין זה, וזה לשונו, ויש לומר לדעת רבינו שאף על פי שהם שוים בסמוך ורחוק, הם מוחלקין בחוזה, דבבתים הוי כשני גריסין וכו', ע"כ.

פרפראות/המשך

ברכת המזון, שמזכירין בה ברית (ועל ברייתך שחתמת בבשרינו) ותורה (ועל תורתך שלמדנתנו), וכתב הבית יוסף, וזה לשונו, וכתב הכל בו בשם הראב"ד, דנשים ועבדים לא אמרי להו, דנשים לאו בני ברית נינהו וכו', ע"כ.

אכן עיין במגן אברהם שם (ס"ק ג'), (אהא שכתב הרמ"א (בסוף סעיף ג'), ונשים ועבדים לא יאמרו ברית ותורה, דנשים לאו בני ברית נינהו וכו'), שהאריך בזה, על מה סמכו עכשיו הנשים לומר ברית וכו', וזה לשונו (בתוך דבריו), ועוד אמרינן בעבודה זרה (כ"ח.), למאן דאמר **המול ימול**, איתתא כמאן דמהילי דמי וכו' ואם כן אפשר דעל ברייתך שחתמת בבשרינו, יכולין לומר דכמאן דמהילי דמי וכו', ע"כ.

ולכאורה ההיקש בין נשים כמאן דמהילי דמי, לאמירת ועל ברייתך שחתמת בבשרינו, צריך ביאור, דהנה מה שאמרו נשים כמאן דמהילי דמי, היינו שהדין הוא שכשירות הן למול, וכמו שדרשו שם **מהמול ימול**, אך אין זה שהן מהולות במציאות, מה שאין כן בנגוע לאמירת 'ועל ברייתך שחתמת בבשרינו', אף אי נימא דכמאן דמהילי דמי, מכל מקום אין כאן בשר שנחתם ברית, וצריך עיון.

אכן על פי דברי הזוהר הנזכרים נראה לבאר, והיינו דמכיון שאשה **כי תזריע וילדה זכה**, דכל זמן העיבור חושבת שיהא לה בן זכה, 'ומבטן לשמך המה נימולים', וחושבת שתעשה לעובר זה ברית מילה, שפיר אמרין דכמהילי דמי, שהרי על עובר זה, אף שהיא נקיבה, היה מחשבה שהיא תהא נימולה ממש, וממילא נחשב כמאן דמהילי, ושפיר יכולות לומר 'ועל ברייתך שחתמת בבשרינו', שכאלו היה כאן ברית בבשרה, ודו"ק.

(4) ועי' בבדה"ב שם, ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תשפ"ב.

אמר רבי אחא, **וילדה זכה**, וכי מיד כשמזרעת יולדת, דכתיב, **(אשה כי תזריע) וילדה**, שהיה צריך לומר 'אשה כי תהר וילדה זכה', מהו, **כי תזריע וילדה**, (ומתריך הזוהר) אמר רבי יוסי, אשה, מן היום שמתעברת עד יום שיוולדת אין בפיה שום דיבור רק שהילד שלה יהיה זכה, ומשום הכי כתיב **אשה כי תזריע וילדה זכה**, ע"כ, (ובפשטות המשך הפסוק לקמן דכתיב **ואם נקבה תלה**, פירושו, אם נתברר בשעת לידה שזו היא נקבה, והיינו שלא עלתה על דעתה שתלד נקיבה עד שילדה ממש).

והנה עיין בספר באר משה⁽²⁾ (תזריע, מאמר מצות מילה לשמונה), שביאר על פי דברי הזוהר האלו מה שכתב ר' יהודה הלוי בפיוט יו"ם⁽³⁾ ליבשה (שאומרים גם בסעודת ברית מילה), 'הבאים עמך בברית חותמך ומבטן לשמך המה נימולים', וצריך ביאור מה הפירוש 'מבטן לשמך המה נימולים', הרי אין מילה אלא לשמונה (ולא בבטן), ופירש שנחשב מילה מבטן, כיון שכבר בהיותו בבטן חשבה האם על הברית מילה, וכדאיתא בזוהר, עיין שם.

ונראה להוסיף, שעל פי דברי הזוהר אפשר לבאר דברי המגן אברהם שבפשטות נראים תמוהים.

דהנה עיין בטור (אורח חיים סימן קפ"ז), שדן בענין נוסח ברכה שניה של

(1) ועי' מש"כ לבאר כוונת הזוה"ק בליקוטי נ"י תש"פ.

(2) להגאון מאז'רוב צ"ל.

(3) עי' בפרמ"ג (או"ח א"א תקפ"ד ז'), שבז' ש"פ אומרים יום, ובשאר שבתות (שיש מילה) אומרים יום, (ועי' בערוגות הבושם), ועי' במש"ב ס' ת"צ (שעה"צ ס"ק י"א), שהביא זאת, (ודלא כדפוסים החדשים ששינו דבריו בלא הבנה).

נגעי בגדים בעצם מנגעי אדם, שבנגעי בגדים הבגד עצמו הוא המטמא (וכן הוא בבתיים), מה שאין כן בנגעי אדם אין האדם מטמא, אלא הנגע, ודו"ק.

ולפי זה מבואר שפיר אמאי דווקא בבגדים (ובבתיים), שייך פשיון הרחוק, מכיון שהטומאה היא בבגד, ואף באופן שהפשיון רחוק, מכל מקום המנוגע, שהוא הבגד, פשה, וממילא שייך שם טומאה, מה שאין כן בנגעי אדם, שהנגע הוא המטמא, ולא האדם, כדי שייחשב שפשה הנגע אין זה רק כשהפשיון סמוך להנגע עצמו, שצריך שהדבר המטמא הוא שיפשה, מה שאין כן כשהפשיון רחוק, אין בזה שום שייכות להנגע עצמו, וממילא אינו מטמא, ודו"ק.

אכן בדעת הראב"ד יש לומר שלא סבירא ליה חילוק זה, וסבירא ליה דבשניהם הנגע שווה, וכמו שבנגעי בגדים הבגד הוא המטמא כן יש לומר בנגעי אדם, שהאדם הוא המטמא, וממילא שייך פשיון רחוק באדם כמו ששייך בבגדים, ודו"ק.

ו

ונחזור למחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, שהרמב"ם לא מנה איסור הנאה מבגד המנוגע כמצוה בפני עצמה, אף על גב דבנגעי אדם מנה בדד י"שב מחוץ למחנה כמצוה נפרדת.

ונראה דפליגי הרמב"ם והרמב"ן בהך סברא, האם שאני דין נגעי בגדים מדין נגעי אדם, שהרמב"ן סבירא ליה (כהראב"ד הנזכר), שנגעי בגדים ונגעי אדם שווים הם, וכמו שבגד שיש בו נגע הבגד הוא המטמא, כן אדם שיש בו נגע, האדם הוא המטמא, ולפי זה אם בדיני נגעי אדם מצינו שיש חילוק בין דיני טומאה וטהרה לדיני ההנהגה של המצורע, שמה שצריך להיות בדד י"שב מחוץ למחנה, זה מצוה בפני עצמו, ואין זה מדיני הטומאה, אם כן גם בנגעי בגדים צריך לומר שדיני ההנהגה שבה, שדינה בשריפה, הוא מפני שהבגד אסור בהנאה, אין זה מדיני הטומאה שלה, אלא מצוה בפני עצמה, ודו"ק.

אכן בדעת הרמב"ם יש לומר (כנזכר), דשאני נגעי בגדים מנגעי אדם, דבבגדים

אך לכאורה זה פלא, דמפשטות לשון הרמב"ם לא משמע שסבירא ליה שדין פשיון הרחוק נאמר בנגעי אדם, דהלכות טומאת צרעת (פרק ד'), ששם כתוב דיני פשיון בנגעי אדם, לא הזכיר דבר זה כלל, ועוד דאדרבה כתב שם (הלכה ד'), וזה לשונו, השחין והמכוה והבוהק ומחית השחין ומחית המכוה שהן חולקין בין האדם לפשיון אינו סימן טומאה, הסגירו והלכו להן עד שנמצא הפשיון סמוך לאדם הרי זה מוחלט, ע"כ, ומשמע שרק פשיון הסמוך לאדם מטמא, עיין שם.

והנה כדמשמע ברמב"ם כן הוא בתוספתא נגעים (פרק ז' הלכה י"ד וט"ו), שפשיון הרחוק אינו מטמא באדם, עיין שם.

ואפשר שגם הכסף משנה סבירא ליה הכי, ומה שכתב שלדעת רבינו שאף על פי שהם שוים וכו' אינו אלא כלפי נגעי בתיים, שמה שכתב הרמב"ם 'פשיון הסמוך בבגדים' פירוש ולא באדם ובבתיים, שבאדם אין פשיון הרחוק כלל, ונגעי בתיים אף דיש שם פשיון הרחוק מכל מקום אינם כבגדים, שבבתיים צריך כשני גריסין בנגע החוזה, ועי'.

והעולה מזה, דפליגי הרמב"ם והראב"ד בנגעי בגדים אם שאני מנגעי אדם, דלפי דעת הראב"ד נגעי בגדים ונגעי אדם שווים, מה שאין כן לדעת הרמב"ם שאני נגעי אדם מנגעי בגדים, (על כל פנים כלפי דין פשיון הרחוק), ודו"ק.

ה

ונראה לבאר על פי מה שנתבאר כבר⁵, דיש צד לומר דבעצם שאני נגעי בגדים מנגעי אדם, דבנגעי בגדים הבגד הוא זה שמטמא, שהבגד הוא המנוגע, מה שאין כן בנגעי אדם, הנגע הוא המטמא ולא האדם, פירוש שאדם שיש לו נגע הנגע הוא המטמא⁶.

ונראה דבזה פליגי הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם סבירא ליה סברא זו, דשאני

(5) עי' ליקוטי נ"י תשפ"א.

(6) עי' משי"כ שם באורך.

פרפראות/המשך

ויהיה מצורע מוחלט.

והנה אם נדקדק בקרא, נראה שתיתב **ושערה** הכתובה כאן כתובה בלי מפיק ה"א, והנה לקמן בפרשה לגבי נגע שנמצא במקום שהיה שם שחין, ושם גם כן כתוב ששער שחור שנהפך ללבן הוה סימן טומאה, אכן שם כתיב **ושערה הפך לבן**, והיינו שתיתב **ושערה** כתובה עם מפיק ה"א, ודלא כמו כאן שאינו מפיק ה"א, וצריך ביאור מאי שנא.

והנה כבר ביארנו⁵ שנגע צרעת כשמטמא, אין הפירוש שהאדם הוא מטמא, אלא הנגע עצמו הוא המטמא, עיין שם.

ולפי זה נראה שמדויקים הפסוקים, דהנה כאן כתיב **ושערה לא הפך לבן**, היינו שהשער הוא שחור, ואין כאן סימן טומאה כלל, והנה אם אין כאן סימן טומאה, היינו שאין השער נחשב שער של הנגע, ורק יש כאן שער של האדם שנמצא בתוך הנגע, ולפי זה לא שייך לכתוב כאן **ושערה** עם מפיק ה"א, דהרי מפיק ה"א פירושו שערה שלה, פירוש של הנגע, וכאן אין השער 'שלה', וכמו שנתבאר.

אכן בנגע במקום שהיה שחין, שם נהפך ללבן וכמו שכתוב, **ושערה הפך לבן וטמאו הכהן**, פירוש שהשערה היא סימן טומאה בנגע, ועכשיו יש כאן נגע טמא, שמטמא את האדם להיות טמא מוחלט, ומכיון שהשער לבן הוא סימן טומאה, יוצא כאן שהשער הזה הוא שער של הנגע, ואם כן שפיר קרינן **ושערה**, עם מפיק ה"א, פירוש דהוה שערה שלה, של הנגע, ודו"ק.

(5) עי' בסמוך, וכן בליקוטי נ"י תזריע מצורע פ"א.

ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה וכו' אל פתח אהל מועד, (י"ב ו').

הנה רק כאן בעולת בהמה כתיב שתביא **אל פתח אהל מועד**, ומיד אחר כך כתיב **והקריבו**, אכן בסמוך, בעולת העוף כתיב **ולקחה** וכו' **וכפר עליה הכהן וטהרה**, ולא הזכיר הבאה לפתח אהל מועד לפני ההקרבה, וצריך ביאור מאי שנא.

ונראה לבאר על פי מה דאיתא בפסחים (ס"ו): דתניא, אמרו עליו על הלל, מימיו לא מעל אדם בעולתו, אלא מביאה (את הבהמה) חולין לעזרה, ומקדישה, וסומך ידו עליה ושוחטה, ופירש רש"י (ד"ה דעבדי כהלל), וזה לשונו, דלא מקדשי לקרבן עד דמייתי להו לעזרה, לא מעל, שלא היה שהות בין הקדישה לשחיטה שיבאו בה לידי מעילה, ע"כ, הרי שהלל, מפני שהקפיד לא לבוא לידי איסור מעילה, לא הקדיש רק בעזרה סמוך לשחיטה.

והנה ענין זה שלא יבוא לידי מעילה אינו שייך אלא בבהמה, וכדאיתא שם (ע"א), שהיה חשש שיבואו לידי איסור מעילה, מפני שהיו תוחבין הסכין בצמרו של טלה או בין קרניו של גדי, עיין שם, ופשוט שדבר זה אינו שייך אלא בבהמה ולא בעוף.

יש לומר שמעלה זו, להזהר שלא יבוא לידי איסור מעילה, והיינו **כשתביא כבש בן שנתו לעולה** וכו' ידקדק שתביא אותה **אל פתח אהל מועד**, ורק אז תקדישנה (**לעולה** פירוש בשביל לעשותה עולה), ומיד אחר כך **והקריבו לפני ה'**, ובאופן זה מעולה ביותר, ודו"ק.

ושערה לא הפך לבן, (י"ג ד').

אחד מסימני טומאה בנגע הצרעת הוא, אם יש בה בנגע שער לבן, אך רק באופן שקודם היה שער שחור, והשער השחור אחר כך נהפך ללבן, אז הוה סימן טומאה,

אך לפי הרמב"ן יש לומר דנגעי אדם ונגעי בגדים שוים, ואם כן, אם מצינו בנגעי אדם מצוה נפרדת בהנהגתו, אף על פי שהאדם הוא המטמא, גם בנגעי בגדים יהיה מצוה נפרדת בהנהגתו, וממילא צריך יתור בפסוק כדי ללמוד שיש כאן עוד מצוה, ודו"ק.

ח

ונראה שכן צריך לפרש מה שכתב הרמב"ן, בפירוש התורה, שכן הדין בבית המנוגע שיש בו איסור הנאה, ונלמד מ**ונתץ את הבית**, עיין שם, פירוש אף על גב שבנגעי בגדים יש יתור לשון שלומדים משם המצוה הנוספת של איסור הנאה, ואין יתור לשון כזה בנגעי בתים, ולא מצינו שם מצוה נוספת, מכל מקום הדין נהוג בה, דילפינן מדכתיב **ונתץ את הבית**, ודו"ק.

ויש להוסיף שיש לומר שהרמב"ם חולק על זה, (לשיטתיה אזיל, וכפירוש רש"י), דעיין בהלכות תומאת צרעת (פרק ט"ז הלכה א'), ששם כתב הרמב"ם דין איסור הנאה בנגעי בתים, וכתב דילפינן דין זה מדכתיב **צרעת ממארת**, עיין שם, ולא כתב דילפינן מדכתיב **ונתץ**, אלא כנזכר שאין זה דין נוסף שאסור בהנאה, אלא מעיקרא דדינא דטומאה וטהרה, ודו"ק⁷.

(7 ועי' בנקה"כ (י"ד סי' רכ"א סעי' ז'), (צויין בספר המפתח כאן), ועי' תוס' ערכין (כ:), וע"ע. ועחז"מ.

הבגד הוא המטמא, ואם מצינו בדיני הנהגה בבגדים שדינם בשריפה, היינו שהדין הוא שצריך לשרוף המטמא, ושפיר הוה איסור הנאה בבגדים מדיני הטומאה, שהרי הבגד הוא המטמא, והבגד הוא הנגע, והכל מדיני הטומאה שבו, ואינו דומה לנגעי אדם, ששם הנגע הוא המטמא, ולא האדם, ואם אנו מוצאים שיש דין על האדם שצריך ליישב בדד מחוץ למחנה, בהכרח שאין זה מדיני הטומאה, דהרי דיני טומאה הם על הנגע, ולא על האדם, וכמו שצריך **על שפם יעטה** וכו' שבודאי אין זה דין בנגע אלא אדם, כמו כן דין **בדד ישב** זה דין בהאדם, ושפיר הוה מצוה בפני עצמה, ודו"ק.

ז

ולפי היסוד הנזכר נראה לבאר מה שנחלקו רש"י והרמב"ן בפירוש הפסוקים כאן, שרש"י פירש **צרעת ממארת** שאסור בהנאה בפסוק הראשון (נ"א), שזה על פי פשוטו, שהבגד אסור בהנאה, אך הרמב"ן פירש בנוסף על פי מדרשו שיש יתור לשון (פסוק נ"ב), והיינו שיש מצוה נוספת שזה אסור בהנאה.

והיינו שרש"י סבירא ליה כמו שביארנו בדעת הרמב"ם, דשאני נגעי בגדים מנגעי אדם, ואם כן, אף שמצינו באדם המנוגע שיש מצוה נפרדת בהנהגתו, ליישב בדד מחוץ למחנה, זה מפני שאין האדם המטמא אלא הנגע, אבל בנגעי בגדים מכיון שהבגד הוא המטמא שפיר שייך דין איסור הנאה שבו לדיני טומאה.

מצורה

ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית, (י"ד מ"ד).

פירש רש"י, וזה לשונו, **ובא הכהן וראה והנה פשה** וכו' אם כן מה תלמוד לומר **והנה פשה**, אין כאן מקומו של מקרא זה, אלא **ונתץ את הבית**, היה לו לכתוב אחר וכו' וסדר המקראות כך הוא, (קודם פסוק מ"ג) **ואם ישוב**, (פסוק מ"ה) **ונתץ**, (פסוק מ"ו) **והבא אל הבית**, (פסוק מ"ז) **והאוכל בבית**, (ואחר כך פסוק מ"ד) **ובא הכהן וראה והנה פשה** וכו', ע"כ.

ומבואר שפסוק זה נכתב שלא במקומו, וצריך ביאור (על פי פשט), מאי קא משמע לן בזה שנכתב שלא במקומו.

והנראה, דהנה מצינו שני טעמים אמאי יכולים לבוא נגעי בתים, חזא כדי שיקבלו שכר, והיינו שימצאו המטמוניות שהטמינו האמוריים, וכמו שהביא רש"י, וזה לשונו, **ונתתי נגע צרעת**, בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם, כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן, ע"כ, והרי שבעצם נגע בבית הוא דבר טוב.

אך עוד מצינו טעם אחר בנגעי בתים, שזה עונש, וכדתנן בנגעים (פרק י"ב משנה ה'), כיצד ראיית הבית וכו' **וצוה הכהן ופנו את הבית** וכו' אמר רבי מאיר וכי מה מטמא לו אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכותיו מטבילן והן טהורים על מה חסה התורה וכו' אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי, קל וחומר על ממונו החביב וכו' אם כך על של רשע, קל וחומר על של צדיק, ע"כ, והרי שהתנא קרא לבעל הבית רשע, ובהכרח שאינו מדבר כאן על קבלת שכר.

ועיין עוד בערכין (ט"ז), אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן על שבעה דברים נגעים באין וכו' ועל הגזל, דכתיב **וצוה הכהן ופנו את הבית** (דכתיב בנגעי בתים), תנא הוא כונס ממון שאינו שלו יבא הכהן ויפזר ממונו, ועל צרות העין, דכתיב **ובא אשר לו הבית וגו'**, ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמייוחד ביתו לו, ע"כ, הרי מצינו שנגעי בתים הם עונש.

ובהכרח שצריך לומר שפרשה זו מיירי בשני אופנים שמטעמם בא הנגע בבית, או על קבלת שכר או על קבלת עונש.

והיה נראה לומר שבודאי עיקרו של פרשה מיירי שהנגע בא ליתן שכר, (דרך הטוב להיטיב), אכן כלל בה גם אופן שהנגע בא כעונש.

ולכאורה באופן שהנגע הוא לקבלת שכר, כדי שימצא את המטמוניות, נראה שיקבל שכרו בזמן הכי מוקדם שאפשר, ומידה טובה מרובה, אכן אם הנגע בא מטעם עונש, אדרבה ידחה הזמן שיצטרך לנתץ את ביתו, ויתנו לו זמן כדי שיוכל לשוב בתשובה, (וגם בזה מידה טובה מרובה, ודו"ק).

ולפי זה יש לומר שכשהנגע בא לקבלת שכר, מיד אחר הסגר של שבוע ראשון, שזה הזמן הכי מוקדם שאפשר, אז ימצא את המטמוניות, ולא יצטרך להמתין עוד שבוע (ועוד שבוע), אך כשהנגע בא מטעם עונש, לפעמים זכות תולה לו ונותנים לו עוד שבוע, ולפעמים עוד שבוע שלישי, עד שיצטרך לנתוך את ביתו.

והשתא מבואר אמאי פסוק זה של **והנה פשה הנגע בבית**, כתוב שלא כסדר, דהרי פסוק זה איירי בשבוע שני של הסגר, כמבואר ברש"י, ומכיון שסדר הכתוב עיקרו הוא על נגע שבא לקבלת שכר, לכאורה יקבל שכרו מיד אחר שבוע ראשון, וכבר אז ינתצו את הבית כדי שימצא המטמוניות, וממילא לא יגיע כלל לשבוע שני.

ויש לומר שפסוק שנכתב שלא כסדרו, פירושו שאין זה הסדר הרצוי, אכן מה שנכתב כסדר, פירושו שזה מה שרצוי, וממילא פסוק זה שאירי בשבוע שני, שאין זה רצוי, כנזכר, ממילא נכתב שלא במקומו, אך בנוגע לנתיצה אחר שבוע ראשון, שזה בהחלט יכול להיות רצוי, פסוקים אלו נכתבו כסדרם, שנתיצה באופן זה הוא כדי לקבל שכר, ודו"ק.

קיבוץ בחורים תורת חכם
בנשיאות כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א
בראשות הגר"מ ברוי שליט"א

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת
להבה"ח הרה"ג פינחס הירשלער שליט"א
מג"ש בקיבוץ

לדגל בואו בקשרי שידוכים למז"ט

יה"ד שיבנה בית נאמן בישראל עד ביאת גו' צ"ב בב"א

המברכים חברי הקיבוץ